

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92.
2. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник для студ. вузів спец. «Облік і аудит» /Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 512с.
3. Дорош Н.І. Аудит: теорія і практика /Н.І. Дорош. – К.: Знання, 2006. – 496с.
4. Кругляк Б. Аудит основних засобів промислових підприємств: методичний аспект /Б. Кругляк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №7. – С. 50-58.
5. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту: Навч. Посібник /Л.П. Кулаковська. – К.: Каравела, 2004. – 568с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Серединська В. М.

*Фай Ольга,
студентка групи РКМ-51*

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ ПІДПРИЄМСТВОМ МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ

Зміна економічних умов відтворення основних засобів зробила актуальним дослідження системи їх амортизації та вибору методу її нарахування. Це спричинено тим, що саме амортизаційна політика підприємства та держави в цілому є одним з основних факторів відтворення економічного зростання в кризових умовах. Тому амортизаційна політика повинна стати одним з головних напрямів політики управління витратами підприємства.

Значний внесок у розробку теоретичних і методологічних підходів до вирішення проблемних питань амортизації зробили сучасні українські вчені: М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, З. Борисенко, О. Бородкін, Т.Д.Косова, С.Ф.Голов, В.М.Жук, Г.Г.Кірейцев, М.Ф.Огійчук, М.С.Пушкар, Ю.І.Осадчий, П.Т.Саблук, Л.К.Сук та інші вчені; зарубіжні дослідники: В.Ф.Палій, А.С.Пелих, Кантор Е.Л., Е.С.Хендріксен.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів амортизації основних засобів дало змогу визначити коло невирішених питань, які гальмують процес управління основними засобами. Серед них одним з найважливіших є вибір оптимального методу нарахування амортизації.

Амортизація – це складний економічний механізм, що за допомогою системи фінансового обліку кількісно відображає втрату основними засобами своєї вартості, яка підлягає відшкодуванню протягом строку їх корисного використання, і поступово переноситься на новостворений продукт з наступним нагромадженням коштів для відтворення (придбання) основних засобів.

За допомогою амортизації регулюється швидкість обороту основних засобів, інтенсифікується процес їх відтворення, реалізується технічна та виробнича політика на підприємстві.

На сьогодні відсутні чіткі рекомендації відносно вибору методу амортизації, який був би найкращим для підприємств різноманітних організаційно-правових форм та галузей, об'єктів основних засобів та способів їх використання.

Треба визначити, що вибір методу нарахування амортизації є основним питанням амортизаційної політики підприємства, бо суттєво впливає на прибуток, що відображається у фінансовій звітності, а відповідно і на рішення, які приймаються користувачами фінансової звітності.

На даний час підприємства можуть нараховувати амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів), застосовуючи такі методи, відповідно до п.26 П(С)БО 7:

1) прямолінійний; 2) виробничий; 3) зменшення залишкової вартості; 4) прискореного зменшення залишкової вартості; 5) кумулятивний [3].

Прямолінійний метод нарахування амортизації простий у розрахунках, стабільний і послідовний, що пояснює його популярність та широке використання на практиці. Він побудований на припущенні, що основні засоби рівномірно зношуються впродовж строку використання їх. Це припущення, як правило, застосовується до будинків, споруд, меблів та передавальних пристроїв. Хоча при цьому ігнорується те, що з часом ступінь зношеності основних засобів зростає і вони потребують більших витрат на обслуговування та ремонт. Крім того, цей метод не враховує можливості швидкого морального зносу деяких об'єктів основних засобів.

Виробничий метод нарахування амортизації застосовується, як правило, до активної частини основних засобів, які експлуатуються нерівномірно.

Нарахування амортизації за виробничим методом можна вважати обґрунтованим у разі, коли фактично отриманий дохід від використання основного засобу дійсно пов'язаний з обсягом виробленої за його допомогою продукції у кожному обліковому періоді.

Перевага цього методу в тому, що він забезпечує максимально рівномірний (справедливий) розподіл амортизаційної вартості на виготовлену продукцію. Проте використання цього методу обмежено. Він застосовується, насамперед, для амортизації основного технологічного устаткування (машин, верстатів), і залежить від обсягу виготовленої на ньому продукції, виконання робіт, надання послуг. Основним недоліком цього методу є те, що в ряді випадків важко визначити конкретний обсяг продукції, яка буде вироблена з використанням об'єкта основних засобів протягом строку його корисного використання..

Цей метод виправдав себе на підприємствах, що спеціалізуються на виробництві одного виду продукції або послуг.

Теоретично простий в розрахунках і раціональний виробничий метод може бути використаний, головним чином, на підприємствах автомобільного транспорту, в гірничо-добувних галузях, у важкому машинобудуванні тощо.

Методи прискореної амортизації основних засобів сприяють прискоренню процесу оновлення їх. Порівняно з прямолінійним методом вони передбачають більші розміри амортизації у перші роки експлуатації активів, ніж у останні, із зменшенням амортизаційних відрахувань з періоду в період впродовж строку корисного використання.

Прискорена амортизація покликана стимулювати своєчасне технічне оновлення виробництва. Доцільність застосування методів прискореної амортизації пояснюється такими причинами:

- найбільша інтенсивність використання основних засобів припадає на перші роки їхньої експлуатації, коли вони фізично і морально ще є новими;
- накопичуються кошти для заміни об'єкта, що амортизується, в разі його швидкого морального старіння та інфляції;
- забезпечується можливість збільшення частки витрат на ремонт об'єктів, які амортизуються, що припадає на останні роки їх використання, без відповідного збільшення витрат виробництва.

Прискорена амортизація є одним із дійових способів протидії негативному впливу інфляції на реальну вартість об'єкта і суму накопиченого зносу.

Метод зменшення залишкової вартості (або метод зниження залишку) передбачає значно вищу норму амортизації, ніж при прямолінійному, а значення норми амортизації залишається незмінним протягом усього терміну використання об'єкта. База для нарахування амортизації при цьому методі постійно (рік від року) змінюється. Це забезпечує швидку (прискорену) амортизацію об'єкта протягом перших років його експлуатації. Цей метод ґрунтується на припущенні, що новий об'єкт основних

засобів дасть велику віддачу в перший рік його експлуатації. Потім його віддача (продуктивність) із року в рік буде зменшуватися. Відповідно, у першому році експлуатації об'єкта буде отримано більше економічних вигод, ніж у кожному наступному.

Але метод зменшення залишкової вартості може застосовуватися лише у тому випадку, якщо для об'єкта основних засобів установлена ліквідаційна вартість більша 0. Інакше, за формулою, об'єкт амортизується за один рік.

Таким чином, цей метод доцільно застосовувати для амортизації об'єктів, схильних до швидкого морального старіння, у силу чого термін їхнього корисного використання може бути визначений лише приблизно. До таких об'єктів відносяться транспортні засоби, прилади, засоби зв'язку, меблі, комп'ютери, фкі використовуються для адміністративних потреб.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості є різновидом попереднього. При застосуванні цього методу річна норма амортизації являє собою фіксовану (у відсотках) величину і застосовується до залишкової вартості об'єктів основних засобів. Цей метод забезпечує ще більш швидку амортизацію, ніж попередній, уже за 3 роки використання об'єкта його залишкова вартість практично дорівнює ліквідаційній.

Кумулятивний метод, або метод суми цифр років, ґрунтується на розрахунку так званого кумулятивного коефіцієнта, що є по суті, нормою амортизації. Ефект від використання цього методу такий же, як і від використання методу зменшення залишкової вартості, – у перші роки експлуатації списується основна частина початкової вартості, але досягається це не за рахунок того, що в наступні роки зменшується база для нарахування амортизації, а за рахунок зменшення норми амортизації. Проте зменшення залишкової вартості відбувається повільніше. По закінченні останнього строку корисної експлуатації об'єкта його залишкова вартість дорівнює ліквідаційній.

Цей метод можна застосовувати і у зворотному порядку, коли, наприклад, під кінець строку корисного використання передбачається випуск більших обсягів продукції, і тому обладнання у другій половині строку експлуатації більшою мірою зношується (уповільнена амортизація).

Кумулятивний метод є простим і раціональним, забезпечує повне відшкодування вартості об'єкта, що амортизується, до кінця строку експлуатації, але має певний недолік. За використанням цього методу не завжди додержується принцип відповідності: сума амортизації, визнана

витратами поточного періоду, часто не узгоджується з фактичною експлуатацією активу, а отже, і з отриманими від цього доходами.

Згідно з П(С)БО 7 метод амортизації основних засобів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічної корисності від його використання. Обраний метод повинен сприяти прискоренню відновлення основних засобів, визначенню реальної величини прибутку, найкращим чином враховувати усі фактори, що пов'язані з об'єктами основних засобів тощо.

Таким чином, всі методи можна вважати рівноцінними, адже вони переслідують одну мету, але кожний з них для конкретного періоду корисного використання визначає різні суми амортизації.

Дослідження, що були проведені у 2004 році у США, показали, що прямолінійний метод нарахування амортизації використовувало на той час 94%, а прискорені методи – 13%, виробничий метод – 10%, кумулятивний метод – 2.5% з 600 великих компаній, що досліджувалися [2, с.110 – 113].

Отже, до вибору методу нарахування амортизації основних засобів керівництво підприємства повинно підійти виважено, що важливо для свідомого формування облікової політики (в частині амортизації).

Список використаних джерел:

1. Борисенко З.Н. Амортизаційна політика: навч.пос. / З.Н.Борисенко. – Київ: Вища школа, 1993. – 136с.
2. Лісовський І.В. Економічна природа амортизації, її сучасні концепції та функції / І.В.Лісовський // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки.- 2003.- № 2, Т.1. – с. 110-113.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби», затверджене наказом МФУ від 27.04.2000р./ [нормативні директивні правові документи] // Бухгалтерія. – 18 липня 2005 року. – №29 (652). – С. 43-48.
4. Пушкар М.С., Семанюк В.З. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник – Тернопіль: Астон, 2009.– 252 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Серединська В. М.